

Mirjam Janssen
Liefde in de lage landen. Een
portret van Nederland in 15 huwelijken.
Spectrum; 208 blz. € 22,99

‘Het huwelijk is een graadmeter van de tijd’

Mirjam Janssen (1963) is historicus en journalist

CO WELGRAVEN

Ik wilde de geschiedenis van Nederland op een alternatieve manier beschrijven. Je kunt dat doen in economische of politieke termen, of je kunt de vraag beantwoorden hoeveel kilometer spoorlijn er is aangelegd of hoe de agrarische productie in de loop der jaren is gegroeid. Maar je kunt ook de vraag opwerpen: hoe heeft het liefdesleven zich ontwikkeld? Die vraag probeer ik te beantwoorden. Ik heb de geschiedenis van ons land beschreven aan de hand van vijftien liefdes.

ECHTPAREN De vijftien stellen die ik heb gekozen staan op een scherp punt in de geschiedenis van ons land. Aan de hand van hun verhalen zie je Nederland veranderen. Ik begin met de huwelijken van Willem van Oranje en de vele affaires die hij had, dat was de tijd waarin ons land vorm kreeg. Ik beschrijf hoe Nederland in de Gouden Eeuw uitgroeide tot een wereldmacht, via het huwelijk van stadhouder Frederik Hendrik en dat van de dichtster Constantijn Huygens. De Franse bezetting komt voorbij, de Tweede Wereldoorlog, de roemruchte jaren zestig met Provo, en huwelijken uit onze tijd.

BOVENLAAG Ik beschrijf welke mogelijkheden en beperkingen mensen hadden. Het huwelijk is een graadmeter voor een bepaalde periode, voor de vrijheid die de overheid en de kerkelijke autoriteiten al dan niet bereid waren te geven. De negentiende eeuw is in dit opzicht opvallend: toen begon het eerste verzet tegen het traditionele huwelijk. Het zijn vooral echtparen uit de bovenlaag van de samenleving die ik beschrijf, omdat die mensen de toon zetten, hun nek uitstaken, aan de bron stonden van veranderingen. Aan de schrijver Multatuli en zijn moeizame liefdesleven is dat beter af te lezen dan aan het huwelijk van een brave dominee en zijn vrouw.

ONTKERKELIJKING Eén van de vijftien huwelijken is dat van mijn ouders. Niet omdat ik ze er per se in wilde hebben, maar omdat ze model staan voor twee ontwikkelingen die Nederland flink hebben veranderd. Via hun huwelijk kon ik laten zien hoe veel Nederlanders in de tweede helft van de vorige eeuw opgeklommen zijn dankzij het onderwijs, vooral bij mijn vader is dat aantoonbaar. En bij mijn moeder was het duidelijk hoe zij zich los heeft proberen te maken van het katholicisme; de ontkerkelijking begon in de jaren zestig heel sterk.

KINDERSTERFTE Wat me bij mijn onderzoek trof, was de hoge kindersterfte. Sommige mensen hebben een afgrijselijk aantal kinderen verloren. Neem de patriot Willem Daendels en zijn vrouw Aleida van Vlierden die eind achttiende eeuw trouwden. Zij verloren tien van hun vijftien kinderen. Ik vond dat echt horror. Het moet zo'n huwelijk enorm hebben getekend. Ook de staatsman Thorbecke heeft het moeten meemaken dat drie van zijn kinderen stierven. Gelukkig zijn leven en baren nu veel veiliger geworden, mensen hebben meer keuzes bij het stichten van een gezin en veel meer materiële zekerheid.

BALANS De vijftien huwelijken waren niet allemaal even gelukkig, van sommige spatten de vonken eraf. Zie het eerste huwelijk van Multatuli, daar was ruzie aan de orde van de dag. Tegenwoordig wordt er onder hoogopgeleiden minder gescheiden dan onder laagopgeleiden. Dat werkt een tweedeling in de hand. Hoogopgeleiden hebben de zaakjes over het algemeen toch al beter voor elkaar. Nee, ik houd in het slothoofdstuk geen pleidooi voor een vaste relatie. Maar het is wel een goeie en evenwichtige plek om kinderen op te voeden, het biedt bescherming, financieel en emotioneel.

Mirjam Janssen
Foto: ANNE VAN GELDER